

**Aan alle VVJ-leden
en -sympathisanten:
een goed 2014 gewenst,
met boeiend nieuws, genoeg werk
en veel voldoening!**

**Verslag van het AVBB-symposium over
50 jaar erkenning van beroepsjournalisten
Freelancers verdienen almaar minders
VVJ vraagt fundamenteel debat over bonussen voor journalisten
Raad voor de Journalistiek dringt aan op publicatie uitspraken
VVJ-Antwerpen organiseert nieuwe speeddate met woordvoerders
En ex-Blik-sterreporter Caroline Stevens schaamt zich voor niets**

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 174 - 26 december 2013 - verschijnt maandelijks - v.u. Pol Deltour, Huis van de Journalist, Zennestraat 21, 1000 Brussel

UIT DE VVJ

Beroepsjournalist in 2014	3
---------------------------	---

ACTUEEL

Freelancers verdienen merklijk minder	4
Ook in Nederland zakken de vergoedingen	4
VVJ vraag debat over bonussen voor journalisten	5
Regionale tv-omroepen krijgen steun	5

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

Publicatie uitspraken in de betrokken media	7
Richtlijn over bewaring en gebruik van digitale archieven	7

SYMPOSIUM AVBB OVER 50 JAAR WET VAN '63

Raymond De Craecker: <i>Ruim 5100 erkenningen later...</i>	8-9
Marc Van de Looverbosch: <i>Erkenning onder druk</i>	10-11
Geert Steurbaut: <i>Inhoud blijft de kern</i>	12-13

IN GESPREK

Caroline Stevens: 'Ik schaam me voor niets'	14-15
---	-------

VVJ-ANTWERPEN

Nieuwe bestuursleden	16
Nu ook op Facebook en Twitter	16
Nieuwe speeddate met woordvoerders	17

FORUM

Antal Hollosi over parlementaire berichtgeving	17
--	----

MENS ACHTER HET NIEUWS

Marc Helsen (GvA): workaholic en wereldreiziger	18
---	----

ONDER EMBARGO

19

Ruim honderd journalisten en genodigden tekenden op maandag 16 december present in de Senaat voor een symposium georganiseerd door de AVBB naar aanleiding van een halve eeuw wet van '63. Die wet regelt de erkenning van beroepsjournalisten en kent hun een statuut toe dat – via een officiële perskaart en andere faciliteiten – het journalistieke werk makkelijker maakt. Senaatsvoorzitter Sabine de Bethune zorgde voor een welkom, federaal premier Elio Di Rupo voor een videogewijze uitleiding. Tussendoor gaven journalisten, uitgevers en academici hun kijk op verleden, heden en toekomst van het journalistieke beroep. Een bloemlezing van de uiteenzettingen vindt u op de pagina's 8 tot en met 13 van dit blad.

(Foto's cover en hiernaast: Lieven Van Assche)

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Monica MORITZ
Marleen SLUYDTS
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT

Huis van de Journalist
Zennestraat 21
1000 Brussel
Tel. 02/777.08.40
Fax 02/777.08.49
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Marleen Sluydts
Zie adres hierboven
info@journalist.be

RECLAMEREGIE

Cathy Pletinckx
Zie adres hierboven
info@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Claes-Roels
Albert Van Cotthemstraat 54
1600 Sint-Pieters-Leeuw
Tel. +32 (0)2 378 09 39
Fax +32 (0)2 378 25 59
www.claes-roels.be

VLAAMSE
VERENIGING VAN
JOURNALISTEN

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

2014 WORDT BOEIEND

Tja, wat wens je journalisten toe in de aanloop naar een nieuw jaar, dat zich wat de nieuwsmedia betreft opnieuw niet echt als spetterend aandient? Niet wat de klassieke (gedrukte en audiovisuele) nieuwsmedia betreft, wier verdienmodellen structureel onder druk blijven staan. En evenmin wat de nieuwe – *stand alone* digitale – nieuwsmedia betreft, voor wie het even goed hard opboksen is tegen de informatiezondvloed die ons op het internet overspoelt.

En toch. Crisissen zijn uitdagingen, en hoop doet leven. In alle mediabedrijven wordt op dit ogenblik intensief gewerkt aan de noodzakelijke *reshuffle* richting digitaal – of beter: multimediaal – tijdperk. Want dat nieuwe tijdperk is niet noodzakelijk zo digitaal als we wel eens denken – getuige daarvan de opmerkelijke terugkeer van een magazine als *Newsweek* naar papier. Precies de gepaste mediamix vinden om opnieuw rentabiliteit te creëren met journalistiek, is dé uitdaging waar alle mediahuizen ook in 2014 voor staan.

Een niet onoverkomelijke uitdaging, als je diverse resultaten ziet die nu al worden gehaald. De Vlaamse kwaliteitskranten zien hun papieren neergang gecompenseerd door een digitale meerverkoop. En ook een magazine als *Trends* boert momenteel, tegen alle stromen in, opvallend goed. Onheilsprofeten – niet zelden nieuwlichters die zelf op avontuur trekken in de media – zijn er dus aan voor de moeite. De klassieke media zijn niét dood, zij het dat ze momenteel wel serieus aan het vervellen zijn.

Inventieve, creatieve en ondernemende mediaverantwoordelijken, dat is het allereerste wat we alle journalisten het komende jaar toewensen. Maar laat dit dan wel gepaard gaan met ethisch ondernemerschap, zoals VVJ-voorzitter Marc Van de Looverbosch het op het voorbije symposium over 50 jaar erkenning van beroepsjournalisten noemde (*pagina's 10-11 van dit blad*). Een ondernemerschap dat bijvoorbeeld niet verleid wordt door de budgettaire makkelijheidsoplossing om journalisten te gaan vergoeden met bonussen in plaats van barema's (*pagina 5*). Of een ondernemerschap dat journalistieke content niet al te zeer reclamegedreven gaat maken, zoals de waarschuwing luidde van Corelio-uitgever Geert Steurbaut op hetzelfde symposium in de Senaat (*pagina's 12-13 van dit blad*).

Het is een gemeenplaats, maar ze klopt: mensen zullen altijd behoefte hebben aan nieuws. Niet zomaar nieuws, maar betrouwbaar, correct, eerlijk – en dus professioneel en onafhankelijk gemaakt nieuws. Daarvoor zullen altijd professionele journalisten nodig zijn. In die zin kondigt ook 2014 zich weer aan als een buitengewoon boeiend jaar.

Pol Deltour
Nationaal secretaris VVJ

INKOMENSKLOOF TUSSEN LOONTREKKENDE EN FREELANCE JOURNALISTEN IS EEN FEIT

Pol Deltour

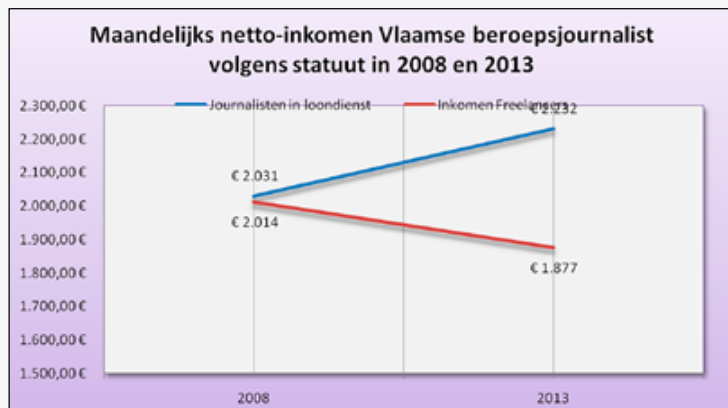
In de voorbije vijf jaar is het loon van werknemende beroepsjournalisten in Vlaanderen normaal met de index mee gestegen. Maar het inkomen van hun freelance collega's is gezakt, tot nog gemiddeld 1.877 euro netto per maand.

Dat blijkt uit onderzoek van de Gentse professor Karin Raeymaeckers, verricht in het kader van de grote journalistensurvey 2013 van de UGent en de ULB. Het gegeven bleef tot dusver wat ondergesneeuwd in de presentaties en publicaties.

In 2008 was er tussen loontrekkende en zelfstandige beroepsjournalisten in Vlaanderen nauwelijks verschil qua netto-inkomen. Voor beide categorieën benaderde het gemiddelde 2.020 euro. Beroepsjournalisten in vaste dienst verdienen in 2008 gemiddeld 17 euro meer dan hun zelfstandige collega's.

Vijf jaar later blijkt zich een grote verschuiving te hebben voorgedaan. Het gemiddelde werknemersloon steeg vrij normaal, met de index mee, tot 2.232 euro. Maar het netto-inkomen van freelancers daalde gemiddeld, van 2.014 euro tot 1.877 euro. "Anno 2013 stellen we een duidelijke inkomensongelijk-

heid vast", aldus professor Raeymaeckers. "Loontrekkenden verdienen nu maandelijks gemiddeld 355 euro meer dan freelance beroepsjournalisten."

NEDERLANDSE FREELANCERS VERDIENEN EEN VIJFDE MINDER DAN TIEN JAAR GELEDEN

Ivan Declercq

Net zoals in België hebben freelancers in Nederland hun inkomen in de voorbije tien jaar achteruit zien hollen. Toch een opmerkelijk verschil: freelancers die dat zijn uit zin voor ondernemerschap, verdienen meer dan freelancers die dat zijn 'van moeten'.

Dat blijkt uit een enquête in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ).

De Nederlandse freelancejournalisten (inbegrepen de persfotografen) hebben in 2013 gemiddeld 3,4 opdrachtgevers voor wie ze regelmatig werken. De freelancers geven aan dat ze gemiddeld 37 uur per week werken, waarvan ze er 22,5 betaald krijgen.

Hoe dan ook is het inkomen de afgelopen jaren teruggelopen. Rekening houdend met de inflatie, zijn freelancers er in de jongste tien jaar zeker 20% op achteruit gegaan. Alleen al door hun tarieven niet te indexeren, leveren ze al 2% per jaar in, gewoon door de inflatie.

Vergeleken met de tarieven van 2008 – die we de coëfficiënt 100 geven – blijkt dat wie per woord wordt betaald nu nog maar 79 krijgt. Wie per uur betaald is, zit op nu 88 en wie per foto betaald krijgt, heeft nu nog maar 61. Omgezet in euro's is er per woord een daling van 40 eurocent naar 32, per kolom van bijna 75 euro naar 34 euro, per pagina van 185 naar 137 euro, per uur van 65 naar ruim 57 euro en per foto van 75 naar 45 euro.

Gaan we nog verder in de tijd terug, naar 2003, dan blijkt dat freelancers een uurtarief hadden van 46 (beginners) tot 62 euro (ervaren). Gemiddeld was het ongeveer 59 euro. In 2013 hebben schrijvende freelancers in Nederland gemiddeld 57,70 euro per uur. Maar als je daar de inflatiecorrectie

toepast, is dat maar 48,33 euro per uur. Met andere woorden: de schrijvende freelancer verdient nu 82 % van wat hij of zij in 2003 binnenhaalde.

Van de Nederlandse freelancejournalisten en persfotografen heeft 43% echt voor een zelfstandig bestaan gekozen. Ongeveer 30% is het geworden omdat hij of zij geen vaste baan op een redactie (meer) kon vinden. De gemiddelde leeftijd van de Nederlandse freelancer is 47 jaar en er zijn iets meer mannen dan vrouwen.

Uit de bevraging blijkt dat de groep die uit overtuiging gekozen heeft voor het ondernemerschap meer verdient dan zij die freelancer zijn geworden na een soms gedwongen ontslag. De 'ondernemers' staan ook sterker bij onderhandelingen met opdrachtgevers. Er is wel een toenemende concurrentie en de betaalde tarieven blijken gestaag te dalen.

Het belastbaar inkomen van de Nederlandse freelancejournalist lag in 2012 op 25.000 euro. Daarvan komt ongeveer 72% uit journalistiek werk. Opmerkelijk is dat 44% van de respondenten zegt afhankelijk te zijn van het inkomen van een partner.

Henk Vinken & Teunis Ijdens, Freelance Journalisten, Schrijvers en Fotografen – Tarieven en auteursrechten, onderhandelingen en toekomstverwachtingen, Tilburg, november 2013

VVJ vraagt fundamenteel debat

JOURNALISTEN VERGOEDEN in BONUSSEN in plaats van BAREMA'S: PROBLEMATISCH VOOR WERKDruk EN DEONTOLOGIE

Naar aanleiding van de ambitie van diverse mediadirecties om ook journalisten almaar meer met bonussen te gaan vergoeden, nam de VVJ-bestuursraad volgend standpunt in.

De VVJ stelt vast dat diverse persbedrijven de intentie hebben om af te stappen van het klassieke baremieke loonsysteem voor journalisten, en dit althans gedeeltelijk te vervangen door een bonussensysteem. Deze bonussen worden eensdeels gekoppeld aan de bedrijfsresultaten, anderdeels aan individuele meerprestaties.

Zo circuleren op dit ogenblik cao-projecten waarin loontrekende journalisten die nieuw worden angeworven, enkel nog maar gedurende de eerste vijf of tien jaar van de carrière baremieke verhogingen krijgen. Daarna zou enkel nog met bonussen worden gewerkt.

De VVJ begrijpt dat flexibele beloning occasioneel wordt gebruikt om bovenop de bestaande, baremieke beloning meerprestaties of extra verdiensten te honoreren. De VVJ is tevens bereid om mee na te denken over een interne herschikking van bestaande baremieke loonsstructuren, zodat jongere werknemers bijvoorbeeld in het begin van de carrière iets sneller verhogen in loon.

Maar baremieke loonsverhogingen vlakaf vervangen door bonusvergoedingen is bijzonder problematisch. Feitelijk gaat het om niet meer dan een besparing voor het mediabedrijf en een inlevering voor de journalisten. Het is zeer de vraag of de mediasector op die manier de journalistieke kwaliteit zal kunnen aanhouden die ze in deze crisistijden absoluut nodig heeft.

De uitgevers schermen ook met het argument van responsabilisering en motivering van het personeel. Dat is ronduit misplaatst. Nu al gelden journalisten als bijzonder gedreven

beroepsmensen. Niet een tekort aan motivering, maar juist de overdreven werkdruk is voor hen een probleem, zo blijkt uit allerlei (ook wetenschappelijk) onderzoek. Dreigt de omschakeling naar bonusvergoedingen die werkdruk niet nog te vergroten, en daarmee gepaard ook het aantal burnouts dat nu al relatief groot is in de journalistieke stiel?

Specifiek met betrekking tot de bedrijfsgebonden bonussen is er nog de vraag waaraan die dan precies worden gekoppeld. Is dat de totale bedrijfsomzet, dan worden journalisten mede afhankelijk van de reclame-omzet die het bedrijf draait. Dreigt dat bij sommigen de focus niet te vertroebelen? Zelfs een bonussstelsel dat louter is gebaseerd op oplage- of verkoopcijfers roept in dat verband al vragen op. Nu al klagen velen over de te ver doorschrijdende commercialisering van het nieuws.

Voor zover bonussen worden gekoppeld aan individuele prestaties, komt er een nog een risico bij: dat van de criteria en de controle. Omzeggens iedereen die er al mee te maken heeft, spreekt ter zake van negatieve ervaringen. De praktijk is er wel degelijk een van grote willekeur.

De VVJ vraagt een fundamenteel debat vooraleer op een structurele wijze bonusvergoedingen voor journalisten worden ingevoerd in de plaats van de klassieke loonbarema's. Zowel voor de werkomstandigheden als voor de beroepsethiek van journalisten zijn de risico's al te groot en wegen deze geenszins op tegen de bedrijfseconomische baten.

Vlaamse overheid komt regionale omroepen tegemoet

Het Vlaams parlement heeft een decreet goedgekeurd dat de tien regionale omroepen uit de nood moet helpen. Redactie en beheer moeten strikt gescheiden blijven.

Telenet en Belgacom betalen hun voortaan een vergoeding berekend op basis van het aantal kijkers. Hoe groter het zendbereik, hoe hoger die tussenkomst, die kan oplopen tot 3 euro per kijker. Belgacom en Telenet zelf dachten aan een vergoeding van hooguit 0,18 euro per kijker.

Volgens minister van Media Ingrid Lieten (sp.a) komt op die manier in 2015 ruim 6 miljoen vrij voor de regionale omroepen, anderhalf miljoen meer dan in 2014. "Dat moet hen helpen hun voortbestaan te verzekeren, gelet op de ook voor hen tegenvallende reclame-inkomsten."

Tegelijk stimuleert het nieuwe decreet de regionale omroepen om meer in te zetten op professionaliteit, diversiteit en interactiviteit. Bij een te groot verlies van zendbereik (20% op jaarbasis), wordt de aansluiting bij een exploitatiemaatschappij verplicht. Op dit ogenblik zijn AVS (westelijk Oost-Vlaanderen), RTV (zuidelijk Antwerpen en de Kempen), Ring TV (westelijk Vlaams-Brabant) en TV Brussel nog niet gelinkt aan een klassiek mediabedrijf. Daartegenover staat dat de omroepen een strikte scheiding moeten aanhouden tussen hun redactie en het bedrijfseconomische beheer. **(PD)**

Mediaminister Ingrid Lieten (sp.a)
(foto Bert Van den Broucke /PhotoNews)

HOOFD- REDACTEUR

TV LIMBURG

✓ WIJ ZOEKEN

- een journalist M/V met voldoende **ervaring** in de geschreven of audiovisuele media. Ervaring in de regionale media is een voordeel.
- een kritische en onafhankelijke **persoonlijkheid** met lage verzuringsgraad.
- een geboren **leider/leidster** die een team kan inspireren, kennis van modern management en interesse in nieuwe technologieën heeft.
- een journalist die de **handen uit de mouwen** steekt, zelf ook meewerkt op de zender, de zender in de regio wil vertegenwoordigen en tevens een mentor kan zijn voor de andere regionale zenders van de Concentra media groep.
- iemand die woonachtig in **Limburg** is of bereid is er te komen wonen.

✓ WIJ BIEDEN

- een droomjob bij de **meest bekeken regionale zender** van het land.
- een **enthousiast team** en fijne collega's.
- een technisch, operationeel en inhoudelijk **kwalitatieve werkomgeving**.
- een werkplek in de **groenste provincie** van het land en in de hoofdstad van de smaak.
- een werkplek vlakbij **de beste scholen** van Vlaanderen.
- **geen files** en weinig CO2 uitstoot.
- een stevig **redactiestatuut** en een duidelijke scheiding tussen redactie en commercie.
- **doorgroeimogelijkheden** binnen de eigen bedrijvengroep.
- een **goed loon** en een pakket extralegale voordelen.

Journalisten op zoek naar een rustige oude dag en woordvoerders van politieke- of andere belangengroepen gelieve zich te onthouden.

Kandidaturen sturen naar:
vzw Televisie Limburg, ter attentie van De Heer Piet Carlier, voorzitter,
Via Media 4, 3500 Hasselt

TML
Trots op Limburg

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK vraagt betere bekendmaking van zijn uitspraken in de betrokken media

In het recente onderzoeksrapport over slachtoffers & media wordt voorgesteld om aan de uitspraken van de Raad meer bekendheid te geven bij een ruim publiek. Dit zou moeten gebeuren door in het betrokken medium te berichten over de afloop van een zaak waarbij dat medium betrokken is.

Het is niet de eerste keer dat op publicatie van de uitspraken in de betrokken media wordt aangedrongen. Alle buitenlandse persraden vragen dit trouwens al aan hun leden, en sedert januari doet ook de Franstalige Conseil de Déontologie Journalistique (CDJ) het.

Bekendmaking van de uitspraken van de Raad in het betrokken medium is ook een antwoord op de kritiek dat de Raad 'geen tanden' zou hebben, omdat hij geen sancties kan nemen. Bekendmaking van een uitspraak is een geëigende manier om op die kritiek te antwoorden, en komt ook neer op een vorm van genoegdoening voor de benadeelde, in het geval een klacht gegrond wordt bevonden.

Het is journalistiek niet verdedigbaar om te vragen om de volledige uitspraak in het betrokken medium te publiceren. Dit gebeurt trouwens al op de website van de Raad, en ook in *De Journalist*, die beide een meer gespecialiseerd publiek bereiken. We willen daarom vragen dat elk medium een korte mededeling publiceert over een uitspraak waarbij dat medium betrokken is. De mededeling zal worden opgesteld door de ombudsman van de Raad, die de opdracht heeft om de essentie van de uitspraak op een journalistieke manier samen te vatten. De mededeling wordt door de Raad goedgekeurd samen met de uitspraak zelf, en beide teksten worden nadien aan het betrokken medium bezorgd.

De Raad wil niet in detail opleggen hoe en in welke vorm de publicatie gebeurt. Essentieel is dat de publicatie op een *loyale en faire* wijze gebeurt, met andere woorden: dat ze niet 'verstopt' wordt in het nieuwsaanbod. Dit past trouwens in de filosofie van de journalistieke Code, waarin gevraagd wordt om feitelijke informatie op een loyale manier recht te zetten of aan te vullen (artikel 6 van de Code). Er dient ook rekening te worden gehouden met de eigenheden van de diverse media: print, audiovisueel, internet.

Daarom zijn een aantal voorstellen uitgewerkt, om deze vorm van publicatie concreet in te vullen.

Aan de **printmedia** wordt gevraagd om de mededeling op volgende wijze te doen:

- Ofwel door **publicatie binnen een termijn van veertien dagen op een zichtbare plaats in het betrokken medium**, bijvoorbeeld op de opiniepagina, de lezerspagina of in de rubriek 'aanvullingen en correcties'. Indien het oorspronkelijke artikel, waarover de uitspraak van de Raad gaat, op een regionale pagina werd gepubliceerd, kan de mededeling op de regionale pagina worden geplaatst.
- Ofwel, **indien het medium een internetsite heeft: door publicatie binnen een termijn van veertien dagen op een zichtbare plaats op de openingspagina van de website**. Met een zichtbare plaats wordt bedoeld een plaats die zichtbaar is bij opening van de website, of na maximaal eenmaal naar beneden scrollen, en met dien verstande dat de mededeling daar minstens gedurende 48 uur te lezen is en nadien nog minstens één jaar op de site blijft staan.

Aan de **audiovisuele media** wordt gevraagd:

- Ofwel de mededeling **binnen een termijn van veertien dagen kort samen te vatten in het oorspronkelijke programma** waarover de uitspraak gaat, met **doorverwijzing naar de internetsite** waarop de mededeling te lezen is.
- Ofwel, **indien het medium een internetsite heeft: door publicatie binnen een termijn van veertien dagen op een zichtbare plaats op de openingspagina van de website**. Met een zichtbare plaats wordt bedoeld een plaats die zichtbaar is bij opening van de website, of na maximaal eenmaal naar beneden scrollen, en met dien verstande dat de mededeling daar minstens gedurende 48 uur te lezen is en nadien nog minstens één jaar op de site blijft staan.

Aan de media die enkel op het **internet** actief zijn

- wordt gevraagd de mededeling te plaatsen op de voor het internet voorgestelde wijze.

Goedgekeurd door de Raad voor de Journalistiek op 19 september 2013 en door de Raad van Bestuur van de vzw Raad voor de Journalistiek op 16 december 2013

Richtlijn over digitale archieven en het hergebruik van archiefinformatie

Bijlage bij artikel 22 van de Code van de Raad voor de Journalistiek

Internet met de eraan gekoppelde zoekmachines heeft de toegankelijkheid van digitale archieven sterk vergroot. Het maatschappelijk belang van zo volledig mogelijke archieven, die getrouw weergeven wat werd gepubliceerd, en het recht op informatie wegen in beginsel zwaarder door dan het belang dat personen kunnen hebben bij het verwijderen, anonimiseren, niet meer toegankelijk maken of aanvullen van gearchiveerde artikelen, beelden of uitzendingen. Bij vragen hieromtrent maakt de redactie daarom een journalistiek ethische afweging tussen het maatschappelijk belang van het archief en het recht op informatie enerzijds, en de rechten van de betrokkene, zoals zijn recht op privacy en menselijke waardigheid en recht op vergetelheid anderzijds.

De journalist maakt eenzelfde afweging wanneer hij informatie en beelden uit archieven op een later tijdstip opnieuw gebruikt.

50 JAAR EN RUIM 5100 ERKENNINGEN LATER...

Raymond De Craecker

Voorzitter van de Nederlandstalige Erkeningscommissie

Er zijn er niet zoveel in ons land, wetten die het 50 jaar ongewijzigd volhouden en nog steeds courant van dienst zijn. De wet van 30 december 1963 op de Erkenning en de Bescherming van de Titel van Beroepsjournalist is zo'n taai geval. Nochtans gaat zij over een sterk evoluerend beroep in een zeer dynamische sector, die in de loop van die halve eeuw grondig is veranderd en die ook vandaag weer stevig wordt doorengeschud. Vandaag vieren we de 50ste verjaardag van die wet. Als voorzitter van de Nederlandstalige kamer van de Erkeningscommissie is het voor mij een grote eer hier het woord te mogen voeren. Ook al besef ik wel dat de commissie zelf 'nog maar' 47 jaar actief is.

Laten we even teruggaan in de tijd.

Na de (snelle) publicatie van de wet van 30 december 1963 in het *Belgisch Staatsblad* van 14 januari 1964, verliepen er nog 2 jaar en 8 maanden vooraleer de Nederlandstalige Erkeningscommissie samenkwam. Een moeilijke start dus, en dat bleef zo nog enige tijd, want toen op 17 september 1966 de commissie voor het eerst vergaderde, kon tussen de delegaties geen overeenkomst worden bereikt over het voorzitterschap. Het zou nog enkele maanden duren voor de eerste voorzitter van de Nederlandstalige kamer werd verkozen.

Ondertussen werd er wel aan een vrij hoog tempo vergaderd én er werden in enkele maanden tijd 430 erkenningen uitgesproken. Voor alle eind 1966 actieve journalisten over wie geen twijfel bestond, was daarmee de toestand geregulariseerd. Zij kregen voor het eerst een officiële Belgische perskaart die volgens de nieuwe wet werd uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken ingevolge een beslissing van de Erkeningscommissie.

Het recht op die officiële perskaart is één van de voorrechten van erkende beroepsjournalisten. Er zijn nog andere prerogatieven, maar die zijn bewust beperkt gehouden om niet in conflict te komen met democratische principes zoals het recht op vrije meningsuiting en de persvrijheid. De wet regelt het beroep van journalist niet en ze kent evenmin een monopolie toe, zoals dat voor veel andere beschermde beroepen wel gebeurt. Men moet dus geen beroepsjournalist zijn om in een krant te mogen schrijven of om mee te mogen werken aan een nieuwsuitzending op televisie.

En toch waren en zijn de journalisten die voor hun dagelijks brood aan de slag zijn bij kranten, magazines, radio, televisie en dies meer best tevreden met de wet. Ze maakt nu eenmaal een onderscheid tussen enerzijds de professionelen en anderzijds de occasionele dagbladschrijvers, radioreporters, televisieverslaggevers en dies meer. Bij de voorbereidingen van de wet werd in de Senaat gezegd dat met een officiële titel en een officieel document de beroepsjournalisten onmiddellijk in binnen- en buitenland kunnen aantonen "dat zij werkelijk de journalistiek beoefenen als hoofdberoep en in bepaalde voorwaarden van achtenswaardigheid. Dat moet het werk van deze journalisten op het terrein bij het vergaren van informatie vergemakkelijken."

Zowel in journalistieke als in politieke kringen was men er zich destijds goed van bewust dat er buiten de bescherming van de titel nog veel andere zaken geregeld moesten worden. De journalisten hebben er vaak nog lang op moeten wachten. Twee voorbeelden: hun sociaal statuut met de bijhorende pensioenregeling dateert van 1971; de bescherming van hun bronnen werd pas in 2005 bij wet geregeld.

Eenvoudig

Dat de wet van '63 goed heeft standgehouden, komt misschien wel omdat het een eenvoudige wet is, die voor de erkenning van journalisten een aantal voorwaarden oplegt die nog steeds heel aanvaardbaar zijn:

- werken in hoofdberoep;
- tegen bezoldiging;
- voor algemene berichtgeving, dit betekent over het actualiteitsgebeuren in 't algemeen én voor lezers, luisteraars, toeschouwers in 't algemeen.

Er zijn ook onverenigbare activiteiten ingevoegd: geen enkele vorm van handel drijven en vooral geen op reclame gerichte activiteiten uitoefenen.

De wetgever heeft ook een stageperiode van twee jaar opgelegd.

Die criteria blijven nog steeds zinvol, ook al is er in de voorbije 50 jaar dan heel veel veranderd in de journalistiek en de media.

Wat de schrijvende pers betreft, waren de journalisten destijds meestal vast in dienst bij een of ander dag- of weekblad. Nu zijn er veel meer redacteurs die zelfstandig werken; zij freelancen voor verscheidene titels.

Een andere evolutie bij de gedrukte media: de opmaak van de krant of het tijdschrift. Vroeger bleef die veelal beperkt tot horizontale titels

met eronder (verticale) kolommen tekst. Een bladzijde van vandaag ziet er veel levendiger uit en vergt veel meer creativiteit. De bedenkers van de opmaak zijn niet langer louter technici. Zij moeten ook een grote dosis aan journalistieke feeling hebben. Het is daarom dat de commissie ook leidinggevende layouts erkent, evenals sommige grafische vaklui, die met kaarten, afbeeldingen, grafieken soms moeilijke onderwerpen op een eenvoudige en begrijpelijke wijze aan de lezer weten te presenteren.

'De personeelsformatie ter ondersteuning van de commissies moet worden versterkt zodat zij zelfstandig en onafhankelijk kunnen blijven functioneren – ook onafhankelijk van de beroepsverenigingen.'

Bij de audiovisuele media zijn de veranderingen nog ingrijpender. De journalisten die in 1963 in die branche werkten, deden dat vrijwel uitsluitend in vast dienstverband voor de openbare omroep. Grote private zenders waren er niet, en van regionale televisie was evenmin sprake. De opkomst van die media, vooral in de jaren negentig en ook nog daarna, maakte het voor private productiehuisen mogelijk in ons land te overleven. Een aantal daarvan houden zich ook met actuele nieuwsgaring bezig.

Journalisten noch politici konden in 1963 de explosie van informatie- en communicatietechnologie vermoeden, waardoor de actualiteit vandaag in woord en beeld van overal ter wereld haast meteen in onze huiskamers belandt. Of op onze laptop, smartphone of tablet - apparaten die we bijna overal in de westerse wereld kunnen gebruiken. Die nieuwe communicatieplatformen zijn even goed dragers van nieuwsberichten en -uitzendingen. De journalisten die daar professioneel aan meewerken, worden naar de geest van de wet door de Erkenningscommissie aanvaard. Vanzelfsprekend gelden voor deze categorie verder dezelfde voorwaarden als voor de redacteurs, fotografen en cameramensen van de traditionele media.

Alleen door zich telkens weer aan te passen aan de evolutie van de techniek op alle mediaterrains, is de Erkenningscommissie erin gelukt haar werk te blijven doen zoals dat van haar wordt verwacht in artikel 2 van de wet van '63. In dat artikel wordt uitdrukkelijk bepaald dat een Erkenningscommissie en een Commissie van Beroep worden opgericht om zich uit te spreken over de kandidaturen. Ingevolge de wet werd de erkenning van journalisten niet overgelaten aan één of andere administratie van een ministerie, maar wel toevertrouwd aan collega's uit de sector zelf, die door de beroepsverenigingen worden geselecteerd. Omdat in sommige gevallen de belangen van de mediadirecties zouden kunnen afwijken van die van de journalisten, is gekozen voor een paritaire samenstelling van de commissies. Zo is een overlegorgaan gecreëerd dat de voorbije 47 jaar goed werk heeft geleverd.

Meer en moeilijker

Door de vermelde diversificatie van de nieuwsmedia, is het aantal bij de commissie ingediende kandidaturen weliswaar fors toegenomen. Bovendien vergen veel aanvragen een pak meer tijd dan vroeger, toen de nieuwsredacties binnen de bedrijven netjes waren afgebakend en de meeste journalisten in vast dienstverband werkten voor één uitgever of zender.

Vooraf bij de audiovisuele media is het dikwijls aarts moeilijk na te gaan of een programma dat buiten de traditionele nieuwsuitzendingen valt, ook in aanmerking kan worden

genomen als algemene berichtgeving. Redacteurs en cameramensen bijvoorbeeld die werken voor programma's met een hoger gehalte aan ontspanning (entertainment) dan aan nieuws, komen niet in aanmerking om erkend te worden. Maar waar ligt de grens? De commissie moet geval per geval afwegen, en dat is lang niet eenvoudig.

Hetzelfde geldt voor projecten die op langere termijn gerealiseerd worden. Die kunnen zeker een nieuws waarde hebben, maar in welke mate hebben ze nog betrekking op het actualiteitsgebeuren? In welke mate zijn ze in scène gezet? Zijn het niet eerder documentaires dan nieuwsuitzendingen voor algemene berichtgeving?

(Foto Lieven Van Assche)

Meer en moeilijkere dossiers hebben de werklust van de commissie sterk verhoogd. Toch zijn de omkadering en de ondersteuning van de commissie in de loop van de jaren vrijwel ongewijzigd gebleven. Nog steeds moet het administratieve werk voor alle Nederlandstalige en Franstalige afdelingen worden verricht door één secretaresse met een half-tijdse opdracht. Ruim tien jaar vragen we aandacht voor deze zwakke schakel in de erkenningsprocedure. We hebben er daarbij voor gewaarschuwd dat er een achterstand dreigt te ontstaan, zoals bij sommige rechtbanken... Nu blijkt dat ook effectief het geval te zijn. Wat niet echt dringend is, wordt uitgesteld. De individuele journalisten ondervinden daarvan gelukkig nog geen hinder, maar alle actoren moeten nu wel beseffen dat de

situatie onhoudbaar is.

De personeelsformatie ter ondersteuning van de commissies moet worden versterkt zodat zij zelfstandig en onafhankelijk kunnen blijven functioneren – ook onafhankelijk van de beroepsverenigingen. Moet de wet daarvoor worden gewijzigd? Nee, want het gaat hier om afspraken onder de actoren die zijn aangeduid om de wet uitvoerbaar te maken. Veel kan worden geregeld met goede afspraken en de aanpassing van koninklijke besluiten die nu de bevoegdheden te veel versnipperen. Het gaat niet om de beslissingsbevoegdheid van de commissie, wel om de ondersteuning van de werking, tot en met de uitreiking van de persdocumenten.

Blijft de vraag of de wet van '63 zelf geen oplapbeurt nodig heeft. Misschien, maar dan een zeer voorzichtige en zonder de fundamentele waarden aan te tasten. De essentie blijft dat wie aanspraak maakt op de titel van beroepsjournalist, de journalistiek moet bedrijven in hoofdberoep, tegen bezoldiging, voor actualiteitsgebonden berichtgeving én volledig los van reclame, propaganda, public relations en andere vormen van commerciële activiteiten, waardoor de onafhankelijkheid van de journalist in het gedrang zou komen.

Ik wil tot slot nog uitdrukkelijk de Senaat bedanken voor de gastvrijheid en ook de beroepsverenigingen, die deze zitting hebben georganiseerd.

Een journalistieke kijk op de erkenning van beroepsjournalisten

MEDIACRISIS ZET ERKENNINGSVOORWAARDEN ONDER DRUK

Marc Van de Looverbosch
VRT-radio

Voorzitter VVJ / Covoorzitter AVBB

In 1963, het jaar waarin de wet op de erkenning van beroepsjournalisten het daglicht ziet, beleeft ons land een van woeligste periodes uit zijn geschiedenis. De grote stakingen tegen de eenheidswet, die het land op de rand van een burgeroorlog hadden gebracht, waren nog niet helemaal verteerd. Drie grote politieke families domineren op dat moment het politieke landschap: christendemocraten, socialisten en liberalen. Zij delen de macht in een toen nog unitaire staat. Toch worden taalwetten aangescherpt, en worden er zelfs al taalgrenzen getrokken.

We beleven de koudste winter van de 20ste eeuw, de Elfstedentocht wordt nog eens gereden. Paus Johannes de 23ste sterft, Paulus de 6de komt. Martin Luther King houdt zijn befaamde speech: *I have a dream*, een aanklacht tegen de rassendiscriminatie in Amerika. President Kennedy wordt vermoord. De Koude Oorlog woedt volop. Blank en zwart leven in Zuid-Afrika nog altijd apart.

Die feiten beheersen in die jaren het nieuws dat toen nog werd gecoverd in een mediaveld met vooral kranten, tijdschriften en radio. Televisie bestaat nog nauwelijks. België is nog verzuild, met drie grote kavels waarin behalve de politieke partijen ook vakbonden, ziekenfondsen en andere massaorganisaties de dienst uitmaken. Maar met ook eigen media: er zijn socialistische, liberale en katholieke kranten, die elk de spreekbuis zijn van hun zuil. Onafhankelijke nieuwsredacties bestaan nauwelijks. Een enkele hoofdredacteur, Jos Van Eynde, is zelfs parlementslid, en later partijvoorzitter van de toen nog unitaire BSP.

In die context schrijven enkele heren een wet die het beroep van journalist officieel erkent.

Ik hoef u niet te vertellen hoe sterk de wereld sindsdien is veranderd, en dus ook het medialandschap. Van verzuiling is nauwelijks nog sprake. De kranten zijn ontvoogd en publiceren meer meningen dan velen lief is. Acht titels zijn

overeind gebleven, gaande van brede populaire bladen tot ernstige zakenkranten die zelfs in een kleine niche kunnen overleven. Het aantal weekbladen in de krantenwinkel is nauwelijks bij te houden. In plaats van één staatsomroep, zijn Vlaanderen en de Franse gemeenschap nu vele zenders rijk. Op talloze websites en blogs of via sociale media kan

iedereen het nieuws op de voet volgen. Een rijkdom die velen ons in het buitenland benijden. Maar die bij sommigen ook de vraag doet rijzen of Vlaanderen niet te klein is voor zoveel titels of zenders – ik zal het als een retorische vraag beschouwen.

Ondanks de soms terechte kritiek op media en journalisten, staat de Belgische pers op een hoog niveau. Helaas zijn er soms onverdedigbare uitschuivers, maar de nieuwsgierige consument kan uit een gevarieerd palet kiezen wat hij zelf wil lezen, horen of zien. Als de burger niet tevreden is over een aanbod, ligt er altijd wel een alternatief klaar. Die verscheidenheid is een goede zaak voor de burger, de hele samenleving en de democratie. Om Berthold Brecht te parafraseren: als de burger niet tevreden is over de pers, dan moet hij die pers maar afzetten en een nieuwe kiezen.

En toch staat onze sector de voorbije jaren onder zware druk. Het naast elkaar bestaan van vele kleine spelers blijkt economisch onhoudbaar. We

zien groepen in mekaar schuiven, en alleen grote spelers – met een gediversifieerde portefeuille van kranten, tijdschriften, radio en televisie – kunnen nog overleven. Op dit moment woedt in Vlaanderen zelfs een hevig gevecht tussen twee mediagroepen die elkaar maar moeilijk het licht in de ogen gunnen en hun concurrentiestrijd momenteel uitvechten voor de rechtbank.

Dat fenomeen doet zich ook voor aan de andere kant van de taalgrens. Binnenkort zitten zowel de Vlaamse als de Franstalige media vast in een duopolie: telkens twee groepen

(Foto Lieven Van Assche)

die de hele sector beheersen. Dat is nog geen monopolie, Berlusconi waart nog niet in onze contreien rond. Maar we staan er niet ver meer vanaf.

Economisch gezien bieden die concentratiebewegingen zeker voordelen. Maar ze houden ook risico's in. Verschraling van het aanbod, om er maar een te noemen. De keuzemogelijkheid voor de consument verkleint. Ook oppervlakkigheid loert om de hoek. Want nieuws wordt vaak pas belangrijk als het goed verkoopt, en niet wegens de echte nieuwswaarde.

Wat is overigens de drijfveer achter nieuws maken? Allereerst: de burger goed en grondig informeren. Maar we merken dat sommige uitgevers informatie niet bekijken als een doel, maar als een middel om winst te maken. Daar is op zich niks verkeerd aan, maar toch begeven we ons dan op een glibberig pad. Het gevaar is namelijk dat nieuws niet in de eerste plaats waar of juist moet zijn, maar vooral goed moet verkopen. De pers geeft het volk wat het volk wil.

Zo hoeven we niet verwonderd te zijn dat in vele peilingen – die we anders maar al te graag over anderen publiceren – het vertrouwen in de pers dramatische dieptepunten bereikt. Dat hebben we helaas alleen aan onszelf te danken. Ik zou dan ook een oproep willen lanceren om het begrip ethisch ondernemerschap ook in de media te introduceren. We kunnen als sector onze maatschappelijke verantwoordelijkheid niet ontlopen.

Intussen maakt de economisch-financiële crisis ook slachtoffers in onze sector. Door herstructureringen en saneringen zitten we in een neerwaartse spiraal. Redacties worden afgeslankt en de werkdruk verhoogt. Voor wie uit de boot valt, dreigt er geen plaats meer te zijn. Netto gaat de werkgelegenheid erop achteruit. En dat op een ogenblik dat de opleidingen journalistiek en communicatie enorm veel succes hebben, wat een paradox! Waar gaan al die mensen ooit fatsoenlijk journalistiek werk vinden?

Terug nu naar de essentie van deze viering: door de crisis staan ook de wettelijke voorwaarden voor erkenning onder druk. Erkende beroepsjournalisten moeten namelijk in hoofdberoep voor algemene berichtgeving werken, en ze mogen geen commerciële nevenactiviteiten ontplooiën. In de tijdsgeest van vijftig jaar geleden waren die voorwaarden zeker terecht. Maar intussen wordt het almaar moeilijker om voltijds met journalistiek werk bezig te zijn. Met name freelancers zijn door de dalende tarieven waaraan ze moeten werken, en door het slinkende werkaanbod, genoodzaakt bij te klussen om iedere maand rond te komen. Daardoor dreigen ze dan hun erkenning te verliezen.

Velen voelen dat aan als een onrechtvaardigheid. Want om een individuele keuze gaat het niet. Journalisten zijn hier het slachtoffer van een systeem dat de gezonde werking

van de pers onder druk zet. We durven dan ook aan de Erkenningscommissie vragen om zich daar grondig te blijven over bezinnen. En suggesties te doen om dit op te lossen.

Met de AVBB – VVJ en AJP samen – denken we ook vooruit. Zo staan we op het punt om een integratie aan te gaan met de VJPP-AJPP, onze vakbroeders en –zusters van de periodieke pers. Het doel is om het oude onderscheid tussen beroepsjournalisten en journalisten van beroep te laten vallen. In de ons omringende landen bestaat dat niet, en ook het grote publiek houdt er geen rekening mee. Je bent journalist of je bent het niet. Het idee achter die eenmaking is dat iedereen die waar dan ook in de media werkt, journalist is. Het criterium blijft wel dat het om betaalde arbeid gaat. Journalist zijn is immers een beroep; het is geen vrijwilligerswerk. Om de eenvoudige reden dat informatie nooit gratis kan zijn.

Nieuws moet worden gemaakt door professionele, goed opgeleide journalisten, die werken voor erkende media en die daarvoor betaald worden. Wie met andere woorden alleen maar in zijn vrije tijd wat journalistiek werk verricht – hoe goed dat ook moge zijn – kan geen aanspraak maken op de wettelijke bescherming van beroepsjournalisten. Professionele journalisten kunnen bovendien ter verantwoording worden

geroepen door de Raad voor de Journalistiek, onze eigen waakhond. Waarom de erkenning van beroepsjournalisten in de toekomst trouwens niet expliciet koppelen aan de deontologische beroepscode? Wie die flagrant overtreedt, zou dan zijn of haar erkenning kunnen verliezen. Ik weet het, dat is een gevoelig onderwerp, maar we mogen ook dat debat niet uit de weg gaan.

Ziedaar enkele kritische punten, waarvan ik hoop dat ze niet in het feestgedruis van deze verjaardag verdwijnen. Maar ik wil niet somber eindigen. Want het gaat goed met de journalistiek. Los van de problemen en de kritiek, zien we overal gedreven mensen die elke dag opnieuw proberen er het beste van te maken voor hun krant of tijdschrift, op radio, televisie of online. Ik zie mannen en – nog te weinig – vrouwen, die vinden dat ze het mooiste beroep ter wereld hebben. Ik zie redacties die op zoek zijn naar de best mogelijke manier om hun nieuws aan de man of vrouw te brengen. En die niet zwichten voor commerciële druk van bovenaf.

Ongetwijfeld zullen er nog klappen vallen in onze sector, maar ik denk dat we in staat zijn om die op te vangen. Eén ding is zeker: er zullen altijd nieuwsmedia nodig zijn om de burger te informeren. En of dat op papier, via golven of met pc, tablet of smartphone gebeurt, doet er niet toe. Aan die evoluties zal de pers zich wel aanpassen. Eén ding blijft wel overeind: de burger goed en waarheidsgetrouw informeren. En dat maakt ons fier journalist te zijn. Tenslotte is dat de enige echte erkenning die telt.

‘Met name freelancers zijn door de dalende tarieven waaraan ze moeten werken, en door het slinkende werkaanbod, genoodzaakt bij te klussen om iedere maand rond te komen. Daardoor dreigen ze dan hun erkenning te verliezen.’

De visie van de uitgevers

'ALLES BLIJFT DRAAIEN ROND INHOUD'

Geert Steurbaut

Secretaris-generaal Corelio

Voorzitter BVDU (Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers)

Ik behoor hier vandaag – helaas voor mij – tot het gedeelte van het gezelschap dat al meer jaren telt dan de jarige Erkenningscommissie zelf. Ik zal me er dan ook begrijpelijkerwijze voor hoeden om forse en denigrerende uitspraken te doen over mogelijke ouderdomsverschijnselen van onze jarige.

Alhoewel. Zoals we het licht van de zon niet kunnen ontkennen, valt evenmin te kijken naast de grote evolutie – wellicht revolutie – van een aantal omgevingsfactoren die mediabedrijven in het algemeen hebben beïnvloed gedurende de voorbije vijf decennia en dus onrechtstreeks ook een grote impact hebben gehad op de werking van de Erkenningscommissie voor beroepsjournalisten.

Ik zou in deze statige politieke tempel willen starten met een citaat van een politicus uit mijn streek, Jan Verroken, die stelde dat hij wel wou boeten, maar dan enkel voor de zonden waar hij zelf deugd aan had beleefd. Vandaag wil ik me ook bezondigen aan een ondeugd, en wel deze van de simplificatie in de wellicht ijdele hoop het betoog was overzichtelijk te kunnen houden.

In zo'n vereenvoudigd kader zouden we de evolutie van de vijf voorbije decennia kunnen vatten onder twee grote 'logieën'. Die van de ideologie en die van de technologie.

Ideologie

Onze business bestaat al lang. De boekenindustrie gold midden de 15de eeuw als eerste model voor de reproductie op industriële schaal.

Sectoren met middeleeuwse roots waren lang de mening toegedaan dat zij deel uitmaken van 'speciale' sectoren met andere dan de normale economische wetmatigheden.

De eerste helft van de voorbije 50 jaar werd gekenmerkt door politiek verkavelde krantenbedrijven, niet zelden partijpolitiek georganiseerd, met voor elk een ideologisch afgebakend en daarom ook een gewaarborgd publiek. Een publiek waarvoor de krant niet zelden de enige maatschappelijke referentie was en de journalist willens nillens binnen die krijtlijnen moest opereren.

Zeker in die context viel er wel een argumentarium te bouwen rond de stelling dat mediabedrijven niet 'zomaar' bedrijven waren.

1. Een van die argumenten is dat we een product maken dat gebaseerd is op inhoud. We zijn bezig met zaken van algemeen belang. Onze journalisten hebben verregaande netwerken en zijn dikwijls zelf publieke figuren, die soms hun stoel op de redactie - zij het met wisselend succes - inleveren voor het groene of rode pluze van dit parlement.

Veel bedrijven spenderen veel tijd en geld in het formuleren van een *value statement*. Onze waarden als krantensector zitten in ons product. Weinig sectoren kunnen dat zo expliciet maken.

2. Als tweede argument kun je verwijzen naar de unieke combinatie van een industriële met een creatieve en een maatschappelijke component. Het maken van een krant blijft uit industrieel oogpunt bekeken een apart fenomeen, want niemand in het bedrijf weet 's morgens hoe het product waaraan wordt gewerkt er 's avonds uiteindelijk zal uitzien.

Deze productiecycclus herhaalt zich bovendien meer dan 300 keer per jaar. Als media-onderneming moet je deze belangrijke industriële en logistieke onderbouw van het drukproces managen binnen een bij uitstek creatieve omgeving: de redac-

tie. Die redactie participeert op haar beurt actief in de publieke opinievorming, waardoor het krantenbedrijf ten slotte ook een maatschappelijk relevante rol gaat vervullen.

Duurzame bedrijfsvoering

Het is wellicht uitgerekend dat uitgangspunt – geen sector als alle andere te zijn – dat de professionalisering lange tijd in de weg heeft gestaan en de duurzaamheid van de bedrijfsvoering bedreigde. Pas in het midden van de jaren '80 werd onder zachte dwang van de voormelde economische wetmatigheden, maar ook onder dwang van een steeds kritischer wordende lezer, de ideologische verkaveling grotendeels verlaten om plaats te maken voor een meer economische benadering.

Sommigen kijken met nostalgie terug op deze periode van een weliswaar zeer gediversifieerd medialandschap, maar toch moeten we durven de vraag te stellen of de muur opgetrokken rond de redactie om deze te behoeden voor partijpolitieke inmenging, even hoog was als de muur die vandaag bestaat om commerciële inmenging doeltreffend af te weren.

Technologie

De tweede grote verandering die zich de voorbije jaren heeft afgespeeld, is technologisch van aard. Het is de overgang van een analoge naar een digitale wereld, die een fundamentele impact heeft gehad op de evolutie van alle media, en die de wijze waarop media en content (onze grondstof) worden geconsumeerd even fundamenteel heeft gewijzigd de afgelopen tien jaar.

Vandaag zien we een convergentie tussen enerzijds de media die content produceren, en anderzijds de bedrijven die dezelfde content distribueren. De distributeurs zijn de nieuwe dominante spelers geworden in een nieuwe waardeketen die hoe langer hoe meer globaal en dus internationaal wordt bepaald. De concurrenten van weleer zijn nog steeds de concurrenten van vandaag, maar er zijn vooral veel nieuwe internationale spelers bijgekomen, nieuwe wereldspelers die pas een goede tien jaar geleden voor het eerst het licht zagen.

Uitgevers streven ernaar om het aandeel van innovatieve producten in hun omzet te vergroten door content die initieel werd aangemaakt voor het printproduct, via nieuwe technologie op andere platformen te vermarkten. Talloze nieuwe projecten zijn daartoe gelanceerd, in onder meer online en mobile publishing. Dit vraagt zware investeringen, want we mogen ons niet bezondigen aan het 'paardenloze-koets-syndroom'. Het volstaat niet de paarden voor de koets weg te halen en er een motor in te stoppen om een auto te hebben. Ook de koets zelf moet worden aangepakt, om de content – in dit geval de motor – ten volle te laten renderen.

De nieuwe projecten beantwoorden tot slot aan een sterke maatschappelijke behoefte om binnen een ware stortvloed van niet gecontroleerde berichten, op de informatiesnelweg relevante informatie te selecteren en die onder het label van een betrouwbaar nieuwsmerk te plaatsen.

Innoveren vanuit inhoud

Ook in die nieuwe evolutie zal de beroepsjournalist een belangrijke rol blijven spelen, om de eenvoudige reden dat los van alle technologie en los van nieuwe distributievormen, alles blijft

'Als we straks het nieuwe statuut van de beroepsjournalist voor de volgende 50 jaar moeten uittekenen, zullen we sowieso rekening moeten houden met het feit dat scheidslijnen tussen de media verdampen. Maar laat ons vooral hopen dat het wezen van de beroepsjournalist niet verdampt.'

draaien rond inhoud. Mediabedrijven zullen immers altijd innoveren vanuit hun inhoud.

Als we straks het nieuwe statuut van de beroepsjournalist voor de volgende 50 jaar moeten uittekenen, zullen we sowieso rekening moeten houden met het feit dat scheidslijnen tussen de media verdampen. Maar laat ons vooral hopen dat het wezen van de beroepsjournalist niet verdampt. De volgende pijlers moeten altijd overeind blijven:

- Maatschappelijke rol van de media en van de journalist

Media vervullen ontegensprekelijk een bijzondere rol in de maatschappij. Als onafhankelijk leverancier van informatie, zijn ze een fundamentele bouwsteen van de democratie. Geen vierde macht, maar veeleer een waakhond voor de eerste drie machten. Een hond die soms wel eens te vroeg en soms wel eens te luid blaft, maar dit zijn helaas onvermijdelijke neven-effecten van de maatschappelijke rol die de media blijvend moeten vervullen.

- Geloofwaardigheid

Geloofwaardigheid is een unieke waarde van de krant en als dusdanig cruciaal voor haar voortbestaan. Elk nieuwsmidium heeft als opdracht te zoeken naar de waarheid, ook al zal die zoektocht wellicht nooit 100% voldoening opleveren.

De bescherming van de titel van beroepsjournalist moet finaal een bijdrage aan het maatschappelijke debat beogen, via geloofwaardige journalistiek, een correcte deontologie en dit in functie van het recht op informatie van het publiek.

Beroep

De tijd lijkt rijp om even stil te staan bij het beroep zelf. Wat is goede journalistiek? Ik ben daarvoor te rade gegaan bij iemand die zelf geen journalistieke opleiding heeft gevolgd, maar onderhand wel weet hoe je een goede journalist wordt. Peter Vandermeersch, voormalig algemeen hoofdredacteur van *De Standaard* en *Het Nieuwsblad*, en huidig hoofdredacteur van *NRC Handelsblad*, screent zijn journalisten volgens tien journalistieke parameters.

Een goede journalist heeft *gespecialiseerde kennis*, is een kei in zijn vakgebied. Maar iemand met een zeer *brede kennis* – genre Slimste Mens ter Wereld – is ook een goede journalist.

Liefde voor taal is onontbeerlijk, zowel voor Nederlands als voor Engels, Duits, Frans. Een journalist is een *netwerker*, hij is maar zo goed als zijn adresboekje of zijn Facebook-groep. *Nieuwsgierigheid* en *lef* zijn twee broodnodige eigenschappen, maar ook *bescheidenheid* siert hem: je staat aan de zijlijn, niet óp het terrein. Een goede journalist is *niet naïef*, hij gelooft niet zomaar iets en zoekt naar de achterliggende redenen.

Misschien iets gevoeliger, maar een journalist is ook *marketeer*: hij moet bezig zijn met zijn publiek en de emotionele behoefte van de lezer bevredigen. Tot slot moet een journalist openstaan voor *verwondering* en *verontwaardiging*: wie zich niet kan verwonderen of nooit verontwaardigd is, blijft beter weg uit de journalistiek.

Tot zover Peter Vandermeersch.

Maar zelfs als de journalist aan die tien parameters beantwoordt, kan hij om juridische redenen geen monopolie claimen op de menings- of de nieuwsuiting.

Naast de vrijheid van nieuwsuiting is er ook de vrijheid van nieuwsgaring. Beroepsjournalisten beschikken meestal over betere faciliteiten en een beter uitgeruste omgeving om nieuws te vergaren en om – nog belangrijker – diverse nieuwsbronnen te vergelijken en keuzes te maken.

Het individu dat vroeger enkel zijn mening kwijt kon in de lezersrubriek van de krant beschikt nu over ontelbare sociale media om dat te doen. Meer dan ooit is nu een rol weggelegd voor de journalist-redacteur, die dit amalgaam van meningen selecteert op kwaliteit en relevantie voor zijn lezerspubliek, en op die manier mee invulling geeft en onderdeel van een proces is: dat leidt tot een journalistiek product onder welke vorm ook: een krant, een tijdschrift, een televisiejournaal of een informatieve site.

Nieuwe fenomenen

Ik denk dat we deze rol nooit uit het oog mogen verliezen als we straks sommige nieuwe fenomenen kritisch tegen het licht moeten houden. De volgende opsomming is zeker niet exhaustief.

Bij *America Online*, één van die 'nieuwe nieuwsfenomenen', lekte een intern document uit, een zogenaamd handboek voor online journalisten. Voor de dagelijkse berichtgeving bekijkt de redactie eerst welke onderwerpen het best in de markt liggen. Op basis van dat lijstje worden de opdrachten verdeeld, en worden plaats en grootte bepaald. Zodra het artikel online gaat, buigt een team zich over de zoekrobotoptimalisatie en het aanmelden bij sociale media. Daarna volgt een continue evaluatie van het aantal pageviews, waardoor het artikel een andere plaats kan krijgen of zelfs helemaal herschreven wordt, om beter te scoren. Dichter bij huis hebben we het voorbeeld van *NewsMonkey*, dat de journalistiek wil heruitvinden. Nog even afwachten welke richting het precies uitgaat, maar het wordt alvast een moeilijke evenwichtsoefening, aangezien voor een deel van de inkomsten gerekend wordt op gesponsorde artikels of publireactionele posts, waardoor lezers uiteindelijk advertenties gaan delen met hun vrienden via Facebook en Twitter.

Een derde voorbeeld van een nieuw fenomeen: in Groot-Brittannië startte *The Guardian* met het *open journalism*-project. De traditionele journalistiek biedt de lezer een afgewerkt en hopelijk perfect product, terwijl binnen de open journalistiek de lezer zélf betrokken wordt en de artikels eigenlijk nooit áf zijn.

Slot

Het slot van mijn uiteenzetting wil ik reserveren voor mijn collega's van de Erkenningscommissie. Om jullie te danken voor de constructieve manier van samenwerken. Ik dank heel in het bijzonder onze voorzitter Raymond De Craecker voor zijn jarenlange belangeloze inzet. We hopen nog lang een beroep te mogen doen op zijn onfeilbare geheugen.

Wij – hopelijk nog een tijdje toch – maar zeker onze opvolgers krijgen het de volgende vijf decennia niet makkelijk om een cirkel af te bakenen waarbinnen de journalist, journalistieke werkzaamheden of media van algemene berichtgeving zich al dan niet situeren. Als één zaak vandaag duidelijk werd, dan is dat het feit dat beroepsjournalist een beroep in beweging is.

We moeten er ons alleszins voor hoeden om niet in een zelfbeschermend mechanisme te vervallen, en alles wat buiten de klassieke 'beroepsjournalistiek' valt de facto te negeren. We moeten integendeel de nieuwe fenomenen en de nieuwe economische wetmatigheden waarbinnen de journalist – en al zeker de freelance journalist – moet opereren op de voet volgen. Maar tegelijk moeten we ook voldoende gezonde achterdocht tonen ten aanzien van nieuwe nieuwsmarketingtechnieken, zoals aangehaald.

Een geactualiseerd wetgevend kader kan ons hierbij ongetwijfeld helpen. De jarige in het gezelschap is weliswaar nog niet versleten, maar een grondige check up na 50 jaar is wellicht geen overbodige luxe.

(Foto Lieven Van Assche)

Caroline STEVENS, ex-sterreporter van *Blik*: 'IK HOEF ME NERGENS VOOR TE SCHAMEN'

Monica Moritz

Caroline Stevens (49) was ooit de sterjournaliste van *Blik*. Lang voor de mainstream media met human interest nieuws aan de haal gingen, gaf ze Jan-met-de-pet een stem. Maar de commercialisering van de 'gewone man' dreef Stevens in de competitieve en financieel ongewaardeerde freelance journalistiek, waar het diep graven is naar exclusieve verhalen.

De Journalist: Hoe ben je in de journalistiek terechtgekomen?

Caroline Stevens: "Taal boeide mij van jongs af aan, en ik schreef ook al vroeg verhaaltjes. Ik studeerde secretariaat moderne talen. Van een carrière in de journalistiek droomde ik wel, maar daarvoor ging je in de jaren '80 pol & soc of Germaanse studeren, en ik dacht dat ik daar niet slim genoeg voor was. Toen ik op mijn 19de afstudeerde, heb ik mijn verlangen om journalist te worden een tijd laten varen. Ik kon meteen als bediende aan de slag. Maar in '85, toen het bergaf ging met het bedrijf waar ik toen werkte, ben ik op een middag bij *Het Laatste Nieuws* in Gent binnengestapt. Ik heb daar toen heel gewoon gezegd dat ik graag stukjes wilde schrijven. Toevallig waren ze op zoek naar een regionale correspondent, en ik kon meteen als freelancer beginnen. Dat bijbaantje was eerst niet meer dan een hobby. En *HLN* was toen nog 'serieuze' liberale krant. Ik versloeg er voornamelijk de maandelijkse gemeenteraden. Voor het overige lieten ze mij mijn gang gaan. Ik ben eigenlijk een zelfmade journaliste die alle stapjes van het vak doorlopen heeft."

Hoe kwam je dan fulltime bij *Blik* terecht?

"Ze wisten bij *Het Laatste Nieuws* dat ik de smaak voor journalistiek te pakken had, maar een vaste job konden ze me niet aanbieden. Ze stuurden me dus naar *Blik*, waar ze nog een journalist zochten. *Blik* was toen een zeer populair weekblad voor het gewone volk, en voor die ene job postuleerden er ruim zeventig kandidaten. Ook veel goeie journalisten, zoals Marc Eeckhaut en Dominique Demuyne. En die hadden allemaal universitaire diploma's. Ik dacht echt dat ik geen schijn van een kans maakte. We moesten proefreportages maken - onmogelijke opdrachten waren het - die ik toch tot een goed einde bracht. En dus was ik degene die op 2 november 1990 van start kon gaan bij *Blik*. Je moest daar toen in *shiften* van 8 dagen werken, weekends inbegrepen. Vaak kreeg ik zelfs de dag voor de deadline nog een moeilijke opdracht. Maar ik had die journalistieke *drive*, en ik hoefde niet thuis te zijn voor een kind of mijn partner. Niet dat ik bewust kinderloos ben, dat is helaas een speling van de natuur."

Je begon eigenlijk bij een van de eerste tabloids in Vlaanderen?

"Ze hadden het format afgekeken van Britse kranten, zoals *News Of The World* en *The Sunday Mirror*. Die zetten toen de grote middelen en gigantische redacties in, terwijl er bij ons maar vier vaste journalisten aan de slag waren. De directie heeft eens een paar gasten van *NOTW* naar Brussel gehaald om ons in te wijden in de tabloid-journalistiek. Marc Eeckhaut had toen nog lang haar en hun eerste reactie was: 'You must wear a tie when you interview people.' Maar wij interviewden vaak heel eenvoudige mensen en die zaten heus niet op een das te wachten. Volgens die Britten opende geld ook alle deuren. Maar wij betaalden net nooit voor interviews en we hadden daar ook geen budget voor. Dat sloeg dus allemaal nergens op."

Het heeft je nooit gestoord om human interest te verslaan met een hoog voeyergehalte?

"Nee. Onze getuigen stonden centraal, niet een persmagistraat of woordvoerder. We probeerden altijd exclusieve en persoonlijke informatie te bemachtigen bij slachtoffers en familieleden, en we waren toen ook de eerste die dat deden. Maar voor het tijdperk van het internet betekende dat: in *cafés* binnenwippen, bij bakkers langslopen, de mensen uithoren, adressen te pakken krijgen... Echt snuffelen als een straathond. Maar nooit zette ik de mensen het mes op de keel. Ik belde aan, stelde mezelf voor en vroeg of ze wilden meewerken. Als het antwoord 'nee' was, dan ging ik weer weg. De mensen die mij binnenlieten, wisten voor welk blad ik schreef. Ik respecteerde meer dan veel journalisten vandaag de deontologie, en nooit heb ik problemen gehad met het gerecht. We checkten ook alles grondig en raadpleegden zoveel mogelijk bronnen, zeker als een getuige ons iets op de mouw probeerde te spelden of informatie achterhield. Als we maar één

bron hadden, werd het verhaal vaak niet gebracht. Dus ja, wij werkten zoals andere journalisten, alleen kregen wij vaak het deksel op de neus."

Hoezo?

"Magistraten wilden ons vaak niet te woord staan, en als ik een professor nodig had om een of andere ziekte toe te lichten, moest ik lang rondbellen vooraleer ik iemand vond. Meestal kwam ik dan nog uit op een *stagiaire*. Nu ik voor een 'serieuze' blad werk, staan ze in de rij om hun standpunt te ventileren. We hadden meteen een slechte reputatie. Het blad was voor die tijd nogal opzichtig en pakte uit met grote foto's en frappante korte koppen in dikke zwarte letters. Een echte sensatieopmaak, daar kom je niet omheen. Vandaag is dat mainstream, ook bij zogenaamde kwaliteitskranten. Wij waren ook de eersten die zich op faits divers, schandalen en human interest concentreerden. Alle details van een verhaal werden breed uitgesmeerd. We publiceerden ook exclusieve privé foto's die we van de betrokkenen zelf kregen - ook al gingen we door voor paparazzi. Ik nam wel altijd een fotograaf mee op reportage, want als die pas de dag nadien bij de mensen langsging, krabbelden ze vaak terug."

Is het achteraf bekeken niet een beetje grof om onaangekondigd aan te bellen bij mensen die het soms al moeilijk genoeg hebben?

"Misschien wel. Maar iedereen heeft onze werkwijze intussen gekopieerd. Medio jaren '90 gingen plots alle journalisten op pad om Jan en klein Pierke uit te horen. Moordende concurrentie was dat! Elke krant begon in onze vijver te vissen, en voor ons werd het onmogelijk om nog met iets opzienbarends te komen. We moesten steeds meer spectaculaire en smeulige details opdiepen, en de grens werd steeds verlegd. Vaak hebben we op het einde een goed verhaal in de vuilnisbak gekieperd, omdat we niets extra's hadden in vergelijking met de kranten. Toen *Het Laatste Nieuws* zelf een *Blik* was geworden, had ons werk

'Als freelancer blijf je een armoezaaier die zich te pletter werkt voor € 1500 per maand.' (Foto Monica Moritz)

geen enkele zin meer. Zelfs de chef lay-out van *HLN* kwam van bij *Blik*."

Beschouw je wat je toen deed wel als authentieke journalistiek?

"Dat was zeker journalistiek. Nu werk ik voor deftige bladen, maar mijn werkwijze is niet veranderd. Ik benader mensen nog altijd op dezelfde manier. Alleen doe ik dat vandaag telefonisch en op afspraak, omdat ik meer tijd heb. Maar ik houd me nog altijd aan de gulden regel van Confucius: doe anderen niet aan wat je zelf niet tof zou vinden. Behandel iedereen met respect, kortom. Je kunt het vertrouwen van mensen die je binnen laten niet beschamen. Als getuigen me achteraf soms vroegen om iets wat ze gezegd hadden niet te publiceren, dan schrapte ik dat vaak. Zo miste ik soms een scoop, maaër ik kon mensen – zoals de ouders van vermoorde kinderen bijvoorbeeld – wel achteraf weer opzoeken. Slachtoffers misbruiken om te scoren is verwerpelijk. Iedereen die ik ooit interviewde, kan ik nog terugbellen – ook al lokten sommige reportages negatieve reacties uit. Maar dat lag dan niet aan mij, want ik gaf getrouw de realiteit en iedereen's woorden weer."

Maar vind je dat het algemeen belang is gediend met dat soort berichtgeving?

"Natuurlijk. *Koppen* en *Terzake* behandelen vandaag dezelfde onderwerpen als wij toen. Het lot van geïnterneerden, euthanasie, pedofilie, noem maar op. Maar toen wij dat brachten, waren we sensatiejagers, en bij *Koppen* en *Terzake* heet dat serieuze journalistiek en dienen de onthullingen het algemeen belang. Wij deden aan journalistiek voor arbeiders en Jan-met-de-pet, niet voor hoger opgeleiden. Wij waren het *gazetje* van het gewone volk en brachten, zoals Gust Verwerft ooit zei, het grote verhaal van de kleine man. Het was toen ook belangrijk om eens de stem van slachtoffers te laten horen, en niet alleen die van proffen of speurders. Ondertussen is de journalistiek flink geëvolueerd, net zoals de interpretatie van wat wel en niet kan. Sensatie is nu dagelijkse kost."

In 2002 werd *Blik* opgedoekt en verhuisde je naar het showbizblad *TV-Familie*.

"Als boegbeeld van *Blik* moest ik lezers meelokken. Aanvankelijk kon ik daar ook nog acht pagina's vullen met *Bliknieuws*. Maar die katern werd zienderogen dunner, en na een lang ziekteverlof mocht ik opstappen. Ik 'paste' niet meer in een showbizblad. Ik heb daarna overal gesolliciteerd, maar nergens kreeg ik nog een vast contract. Dat had ook veel te maken met mijn oogziekte. Tot tien jaar geleden kon ik me nog behelpen met een bril en een *loepke*, maar sindsdien is mijn zicht enorm verslechterd. Nu ben ik ernstig slechtziend en heb ik speciale leesloepen nodig. Uitgevers krijgen wel subsidies voor gehandicapten, maar ze zien ze toch liever niet komen. Zo stond ik na mijn ontslag in 2008 plots voor de keuze: stoppen met werken en van een royale invaliditeitsuitkering leven, of freelancen zonder uitkering. Ik was toen pas 43, en wilde nog meedraaien in de maatschappij. Ik ben dus gaan freelancen, en verplaatst me nu met het tijdrovende openbaar vervoer. Voor een interview van één uur in Wijnegem was ik onlangs zeven uur onderweg! Dat stuk heeft me uiteindelijk € 150 bruto opgebracht..."

Waar vind je vandaag nog bijzondere verhalen?

"Iets origineels vinden is steeds moeilijker. Als ik een twintigtal onderwerpen voorstel, mag ik blij zijn als ik er vier kan uitwerken. Onlangs moest ik iemand opsporen die net te horen had gekregen dat hij of zij aan Alzheimer leed. Het heeft weken geduurd voor ik zo'n patiënt vond, maar al dat researchwerk wordt niet vergoed als je per pagina of zelfs per letterteken wordt betaald. Je kunt nauwelijks overleven met freelance op-

drachten in de periodieke pers. En dan neemt het aantal freelancers na elke herstructurering nog eens schrikbarend toe. Overigens moet je steeds weer bereid zijn om aan het tarief van een beginneling te werken. Doe je dat niet, dan vinden ze meteen iemand die wel voor een habbekrats wil schrijven. Als freelancer heb je ook niet het gevoel dat je bij een redactie hoort, en ik mis dat contact. Alles gaat nu via mail, de meeste hoofdredacteuren bellen zelfs niet meer. Je weet ook nooit waar de redactie mee bezig is. Soms pikken ze zelfs je voorstellen en geven die aan een *vaste*. Maar bewijs dat maar eens! Er wordt sowieso veel gepikt, zeker foto's, denk maar aan Sierre. Bij *Blik* werd nog een serieus debat gevoerd over portretrecht en privacy. Kinderen werden vaak onherkenbaar gemaakt, en soms werden foto's niet gepubliceerd. Maar op het internet zijn alle limieten weg, op YouTube kun je nu al onthoofdingen volgen. Maar wat wil je, zelfs het *Journal* laat om 7 uur mensen zien die doodbloeden op straat."

Maak jij als ervaren journalist niet méér kans op freelance werk dan jonge nieuwkomers?

"Na mijn ontslag zei iedereen dat ik moest netwerken, maar daar was ik nooit mee bezig geweest. Achttien jaar heb ik voor dezelfde groep gewerkt, en altijd kreeg ik positieve evaluaties. De

dag voor mijn ontslag kreeg ik nog te horen dat ik de beste human interest-journalist van De Persgroep was! Dus ja, wat doe je dan? Bellen, mailen? Bovendien kan vandaag iedereen de journalist uithangen. Dat tast het respect voor de journalistiek aan. Mij kunnen ze altijd vinden als ze nog een lastig *last minute* interview nodig hebben, maar ik zit hier ook dagen met de duimen te draaien. Je moet ook oppassen je ervaring of reputatie niet te veel als een pluspunt te verkopen, want dan denken ze meteen dat je te duur bent, niet flexibel genoeg of te veel noten op je zang hebt. Dus schrijf ik, om te overleven, nu ook voor vaktijdschriften. Zolang men me maar betaalt (*ironische lach*). Maar zelfs daar kun je als alleenstaande journalist niet van leven. Je blijft een armoezaaier die zich te pletter werkt voor € 1500 bruto per maand."

In die vaktijdschriften schrijf je ook stukken voor adverteerders?

"Ik schrijf voor themakranten die bij *De Standaard* of *Le Soir* steken. En nee, ik hoef in een interview niet tien keer de naam van een adverteerder te laten vallen. Maar ik kan evenmin zijn producten afbreken. Nu, ik heb ook bij gewone bladen meege maakt dat er naast een reportage over incontinentie een advertentie voor pampertjes stond. En daar zijn ze ook niet gelukkig als je een kritisch stuk schrijft over een product dat reclameinkomsten oplevert. Vrije meningsuiting is een illusie, net zoals persvrijheid of de scheiding der machten. Het is de hoofdredacteur die beslist of een stuk al dan niet gepubliceerd wordt. Een hoofdredacteur is ooit ingegaan op een dringend verzoek om een artikel van me niet te plaatsen, nog voor ik terug op de redactie was om het te schrijven."

Hoe zie je de toekomst?

"Ik ben 49 nu, en hoop het tot aan mijn pensioen te trekken. Journalistiek is een schitterend vak, maar sinds 2000 is het vet van de soep. Wat moet je nog brengen om de lezer te boeien en hem zo ver te krijgen dat hij een artikel leest of een *boekje* koopt? We hebben alle emo en sensatie intussen wel gehad, bijna alle onderwerpen zijn uitgemolken. Toch zal ik altijd mijn best doen om het algemeen belang te dienen van de mensen die daar nood aan hebben. Daarom heb ik wantoestanden aan de kaak gesteld, hulpverleners aan het woord gelaten en de lezers tips en telefoonnummers meegegeven. In die zin heb ik mischien, zonder dat te overschatten, nuttig werk geleverd. En hoef ik me nergens voor te schamen."

VVJ-Antwerpen

Tamara Van Hasselt nieuwe secretaris, Katleen Vastiau nieuw bestuurslid VVJ-Antwerpen

Kristof Aerts
Het Laatste Nieuws

Bij de VVJ-afdeling Antwerpen is secretaris Thomas Vreriks opgevolgd door Tamara Van Hasselt. Katleen Vastiau is toegetreden tot het bestuur.

De Algemene Vergadering van VVJ-Antwerpen kwam midden december bijeen. Dat betekende meteen de start van een nieuw werkjaar vol boeiende evenementen.

VVJ-Antwerpen neemt na een jaar afscheid van secretaris Thomas Vreriks. Het bestuur wil Thomas ook langs deze weg bedanken voor zijn inzet en werklust. Omdat een goed draaiende vereniging niets is zonder een goede secretaris, werd die plaats meteen ingevuld door Tamara Van Hasselt. Katleen Vastiau, freelancejournaliste uit Mechelen, neemt de vacante plaats van Tamara over. Haar bestuursmandaat werd door de AV unaniem goedgekeurd.

Op dezelfde bijeenkomst zorgde Steve Paulussen, docent Media & Journalistiek aan de Universiteit Antwerpen, voor een leerrijke noot. Op diverse vragen trachtte hij een antwoord te formuleren: wat is de impact van sociale media op de

nieuwsgaring? Hoe gaan traditionele media om met de nieuwe media? Waar vinden journalisten nieuws via Twitter? Voorzitter Wouter Bruyns van zijn kant blikte kort terug

op het eerste werkjaar van de opnieuw gelanceerde Antwerpse VVJ-afdeling. Hoogtepunten waren ongetwijfeld het Grote Kopstukkendebat en de speeddate met woordvoerders. "Dit jaar willen we niet onderdoen", zei Wouter Bruyns. "Onze agenda staat nu al vol met evenementen. De speeddate en de quiz moeten echte klassiekers worden. En die vullen we aan met andere activiteiten: JAM-sessies, een fototentoonstelling en een voetbaltoernooi."

De voorzitter zei nog te hopen dat veel leden zullen deelnemen aan

de activiteiten. "Via onze Facebookpagina *VVJ Antwerpen* en op de VVJ-website kan iedereen in elk geval onze programmatie stipt opvolgen."

Tamara Van Hasselt (l.) en Katleen Vastiau: nieuwe drijvende krachten voor VVJ-Antwerpen. (Foto Ronny Meyers)

VOLG VVJ-ANTWERPEN VIA FACEBOOK EN TWITTER

Kevin Major
VRT / Ondervoorzitter VVJ-Antwerpen

In ons beroep draait alles rond communicatie, en dus beseffen we als geen ander hoe moeilijk het soms is een boodschap bij de mensen te krijgen die je op het oog hebt. Met VVJ-Antwerpen trekken we daarom alle registers open, ten einde zo veel mogelijk leden te bereiken.

Deze pagina in dit magazine is één weg, mail een andere. Maar tenzij je consciensieus je mailbox bijhoudt, blijft veel mail ongelezen. Er wordt immers véél gemailld, té veel zelfs, waardoor al eens dingen blijven liggen (ik spreek uit ervaring).

Vandaar dat we ook voor niet-traditionele manieren kiezen om te communiceren (ja, tegenwoordig is ook mail al traditioneel), en we ook sociale netwerken inzetten, zoals Facebook en Twitter.

Dit is dan ook een warme oproep om ons via die kanalen te volgen. Onze activiteiten kunnen je nu eenmaal heel wat opleveren - ook financieel, zoals de JAM-sessies aantonen.

Tot online!

* <http://facebook.com/groups/vvjantwerpenleden>

Dit is de gesloten groepspagina voor alle journalisten aangesloten bij VVJ en wonend of werkzaam in de provincie Antwerpen. Hierop posten we interne weetjes en beslissingen, wat we voor onze leden organiseren en wanneer. Dé plaats dus om op de hoogte te blijven van onze werkzaamheden én om zelf suggesties te doen. Vraag snel je toegang aan!

* <https://www.facebook.com/vvjantwerpen>

Vaak organiseren we events waarop ook niet-journalisten welkom zijn. Denk aan het Koppenstukkendebat in de aanloop naar de voorbije gemeenteraadsverkiezingen of de fototentoonstelling in het gerechtsgebouw in Antwerpen. Ook andere journalistieke informatie die relevant is voor leden komt hierop terecht. *Liken* die handel!

* <http://twitter.com/vvjantwerpen>

De twitterfeed van onze vereniging.

Schrijf je nu in

VVJ-Antwerpen organiseert SPEEDDATE journalisten - woordvoerders op donderdag 30 januari 2014 vanaf 19u30

Wouter Bruyns
VTM / Voorzitter VVJ-Antwerpen

De nieuwe speeddate voor woordvoerders en journalisten, die VVJ-Antwerpen op 30 januari 2014 organiseert, belooft opnieuw een succes te worden. De interesse van journalisten blijkt nu al groter dan bij de voorgaande edities. En ook de woordvoerders tekenen in groten getale present.

Amper een week na het begin van de inschrijvingen, noteren we al ruim tachtig deelnemers. Dat is al bijna evenveel als het honderdtal aanwezigen vorig jaar. Er blijkt bovendien een gezonder evenwicht te zijn tussen journalisten en woordvoerders. Vorig jaar waren er merkbaar meer woordvoerders dan journalisten; amper één op de drie deelnemers was journalist. Voor de komende editie ligt de verhouding voorlopig op fifty-fifty.

De finaliteit van de speeddate blijft dezelfde: praten met mekaar en gegevens uitwisselen.

Wouter Bruyns leidt de jongste ledenvergadering van VVJ-Antwerpen in goede banen. (Foto Ronny Meyers)

De locatie daarvoor is dit keer het Modemuseum van de Provincie Antwerpen. VVJ-Antwerpen stelt het bijzonder op prijs gebruik te kunnen maken van de sfeervolle inkomhal van het museum.

Wie wil deelnemen moet zich registreren, wat kan via onze website www.journalist.be/vvjantwerpen.

Overigens sluit we ook dit keer de speeddate af met een receptie. En aangezien het mogelijk een van de laatste nieuwjaarsrecepties van het nieuwe jaar wordt, maken we er iets speciaals van, met hapjes, drankjes en muziek.

Forum

Met dank aan de zoon van Freya en Willem-Frederik

Voor een omschrijving van de term 'parlementaire verslaggeving' moeten we al jaren in de geschiedenisboeken terecht. Nauwelijks kom je nog een collega tegen die ernstig het wetgevende werk in de parlementen volgt. De enige uitzonderingen zijn de wekelijkse camera-aandacht voor de vragenuurtjes in Kamer en Vlaams parlement en GvA-collega John De Wit, die trouw de werkzaamheden van de commissies Justitie en Binnenlandse Zaken van Kamer en Senaat volgt. Of er moet een ophelmakende zaak zijn, waar een minister of bestuurder van een overheidsbedrijf publiekelijk het boetekleed moeten aantrekken onder druk van oppositie of media.

Symptomatisch was dat er op 29 november nauwelijks een analyse te vinden was van het feit dat de senatoren de dag voordien hun eigen instelling behoorlijk amputeerden. Inclusief de verwijzing van hun eigen job als rechtstreeks verkopen naar dezelfde geschiedenisboeken. Gelukkig vond de zogeheten ernstige pers toch nog een kapstok om enkele woorden aan de stemming vuil te maken: Freya Piryns (Groen) moest er haar ouderschapsverlof voor onderbreken.

Het enige ter zake doende bericht dat desondanks enkele kranten haalde, was de nogal simplistische berekening van de kosten van een plenaire zitting van de nieuwe Senaat. Ziedaar de eigenlijke reden waarom ik voor het eerst in mijn carrière een opiniestuk voor ons vakblad schrijf. In godsnaam, waar staan we als steeds minder journalisten dan nog hetzelfde gaan orakelen – ik las het verhaal in *Gazet van Antwerpen* en *De Standaard*. Op die manier zagen we niet alleen een tak af, maar de hele stam door van de boom die ons draagt.

Vandaag stelt de pers graag lijstjes op van verdienstelijke parlementsleden, en daarbij besteedt ze meer aandacht aan de aantallen gestelde parlementaire vragen en tussenkomsten, dan aan de voorstellen van wet of decreet die daadwerkelijk tot een wet of gewoon een ernstig parlementair debat leiden. Tegelijk klagen journalisten over de kwaliteit van de parlementsleden. Maar zijn ze niet zelf in grote mate mee verantwoordelijk voor de teloorgang van het degelijke, dossiervretende parlements lid, dat juist niét bekommerd is over het aantal keren dat hij of zij in de krant of op televisie komt?

Antal Hollosi
politiek verslaggever voor Belga sinds 1994

Mens achter het nieuws

Marc HELSEN (*Gazet van Antwerpen*): REGIOREPORTER DIE DE WIJDE WERELD INTROK

Jan Backx

Op bezoek bij mijn Herentalse schoonmoeder, blader ik steevast door haar *Gazet van Antwerpen*. Vooraan het Kempense regiokatern van de *Frut* prijken vaak de pasfotootjes van de drie journalisten die het samenstellen. Twee jonge dames met allerlei ronkende nieuws-regio-manager-titels. En daarnaast een kloek in de lens kijkende late vijftiger: Marc Helsen. Onder zijn beeltenis volstaat één enkel woord: *reporter*.

Marc is iemand die in weer en wind, bij nacht en ontij achter de actualiteit aangaat. Een reporter naar mijn hart, kortom. En hij zal me niet teleurstellen. 22 jaar lang diende hij bij *De Standaard-Het Nieuwsblad*, en na een kort tussenstopje bij *Het Laatste Nieuws* belandde hij in 2008 bij *Gazet van Antwerpen*. Neen, niet om uit te bollen, aldus onze Kempenzoon die volgend voorjaar 60 wordt. "Wie betaald wordt, moet werken." Iets wat hij overigens ook doet als auteur van een smak stevig onderbouwde reisbestsellers, waarvoor hij continenten doorkruiste. Vaak op een oersolide Britse Royal Enfield-motorfiets, die nog ouder is dan zijn berijder.

"Als kind was ik een roerig ventje", vertelt Helsen. "Ik kon niet stilzitten. Op mijn vijftiende, in 1969, trok ik met een schoolkamerad in de grote vakantie op avontuur. We hadden elk een slaapzak en een paar gamellen gekocht. Géén tentje. Thuis vertelden we dat we een paar weken naar de Ardennen waren. Maar al liftend stonden we snel voor de Brennerpas. En even later in Italië. We sliepen bij boeren, in parken en onder bruggen. Daags voor het nieuwe schooljaar begon, waren we nog in München. Een wonder: in twee liftbeurten geraakten we terug in Herentals en zat ik op 1 september netjes in het college."

Helsen wou bioloog worden en ging in Gent op kot. Toen stierf zijn moeder aan kanker. "En mijn rouwende vader verongelukte enkele maanden later. Op weg naar het kerkhof van Herentals, werd hij met zijn auto verrast door een aanstormende trein. Ineens was ik volwassen. Een paar jaar was ik voogd over mijn jongere broer. Mijn droom om die biologiestudie af te maken vernevelde. In Herentals vond ik toen een job als stadhuisbediende, en die zette ik zo creatief mogelijk naar mijn hand. Als 'cultuurfunctionaris' kon ik veel naar buiten, en ik pende ook bijdragen voor het lokale krantje *Stadskroniek*."

Als ambtenaar maakte hij gretig gebruik van de mogelijkheden van loopbaanonderbreking en verlof zonder wedde. Zo ondernam hij zijn eerste wereldreis: met een kameraad twaalf maanden naar Zuid-Amerika en Azië. "Die wereldreis was net voor mijn huwelijk. Ja, ik heb een fantastische vrouw, die me mijn reislust gunt en me bovendien stimuleert. Na zeven of veertien maanden weer thuiskomen en geen ander

slot op de voordeur vinden, da's toch mooi."

Emile Lemeur, de Herenthoutse uitgever-drukker van 't *Reklaam*, zette in 1983 zijn kolommen open voor Marcs eerste reisverslagen. "Tegelijk begon ik journalistiek te freelancen voor De Standaardgroep – samen met een streekgenooot-cameraman – het pionierende VTM. Ik leerde dat een camera soms makkelijker deuren opent, maar verkoos toch de pen. In 1993 kwam ik vast in dienst bij *De Standaard-Het Nieuwsblad*. Het harde nieuws bekoorde me: parket, gerecht, moord en doodslag, maar ook politiek en wetenschap."

Ieder jaar was Helsen zowat vijf weken weg uit Groot-Bijgaarden voor reisreportages. Voortgetrokken door sledehonden in Alaska, laverend door Australië of de Congostroom of de Mekong afvarend...

"In 2000 begon ik voor *Het Nieuwsblad* aan een expeditie die 14 maanden duurde en zijn neerslag vond in een dagelijkse column en reportages voor het weekendmagazine. Daarna, in 2002, reisde ik Marco Polo achterna over de Zijderoute, nog eens zeven maanden weg van huis voor de krant. Dankzij de logistieke steun van Artsen zonder Grenzen kon ik in 2005 ook twaalf vergeten oorlogsgebieden verkennen en beschrijven."

Veel daarvan werd in boekvorm uitgegeven. Van *De Grote Trek* gingen 37.000 exemplaren over de toonbank.

Tussen zijn periode bij *DS-NB* en die bij *GVA* zat één jaartje *Het Laatste Nieuws*. Marc: "Ik kreeg daar veel vrijheid voor het uitbouwen van een reissite op internet, maar het bracht toch te veel deskwerk met zich mee. Alles bijeen heb ik tweemaal zelf ontslag genomen als journalist, maar telkens kreeg ik weer een baan in de media aangeboden. Merkwaardig toch voor een almaar grijzer en kaler wordend journalist."

Marc Helsen is een enthousiast verteller. De man die ooit een vol uur met Nelson Mandela heeft gesproken en iedere uithoek van de wereld heeft gezien, heeft zich nu ogen-schijnlijk teruggeplooid naar zijn heimat, de Kempen. Lastig? "Nee, helemaal niet. Ook hier bij ons wonen mensen met geweldige verhalen en achtergronden. Reporter zijn is een formidabel vak. Voor een gewichtige zaak wip ik in 't holst van de nacht nog altijd even energiek en graag uit mijn bed. We staan er als verslaggevers toch veel te weinig bij stil wat een voorrecht het is dat mensen onze stukken lezen."

Of workaholic Marc nog een hobby koestert? "Ja, maar alweer in de avontuurlijke sfeer. Met een achttal oude scoutskameraden zit ik in een clubje dat met Enfield-bikes uitstappen maakt. Jef, onze mecanicien, houdt alles draaiend. Om de twee jaar zien we het een beetje ruimer. Dan trekken we met huurmotorfietsen dwars door Oeganda of de Himalaya..."

Onder embargo

Proficiat aan de collega's van *Panorama*, het reportageprogramma van de VRT-televisie. Zij winnen dit jaar de **Prijs voor Mensenrechten**, uitgereikt door de Liga voor Mensenrechten. Volgens de Liga dwingen de *Panorama*-reportages tot nadenken en slagen ze er steeds in een maatschappelijk debat los te weken. Dat was onder meer met de uitzending over de dood van arrestant Jonathan Jacobs in een Antwerpse politiecel het geval.

En proficiat aan **Anna Luyten**, voor het winnen van de prestigieuze Nederlandse Mercur-persprijs voor de beste tijdschriften-reportage van het jaar. De reportage verscheen in *Vrij Nederland*, en beschrijft het wedervaren van een obscuur groepje dat geld probeert te verdienen door als levend standbeeld bij de Antwerpse kathedraal te werken. Tot één van hen wordt gewurd...

En nu we bezig zijn: ook nog proficiat aan **Dany Verstraeten**, die exact een kwart-eeuw lang aan de slag is bij vtm. Toen, op 1 december 1988, werkte hij nog achter de schermen mee aan de lancering van de nieuwsdienst.

Zoek de redactie van *De Morgen* niet langer aan de Brusselse Arduinkaai. Sinds half december moet u in **Kobbegeg** zijn, waar ook *Het Laatste Nieuws* zit. Grote open vraag blijft hoe ver nu ook de redactionele integratie van de diverse Persgroep-titels wordt doorgevoerd – Mediahuis achterna.

Er komt een tweede **Staten-Generaal van de Media**. De datum is 17 februari 2014. Met het evenement wil minister van Media Lieten (sp.a) opvolging geven aan de eerste Staten-Generaal, die plaatsvond op 6 mei 2011.

Zoals drie jaar geleden, wil **Lieten** zich ook nu weer met de mediasector beraden over de vele uitdagingen op het terrein. Tegelijk kan worden teruggeblikt op de inspanningen die werden geleverd en de resultaten die dit opleverde.

Op de **discussiefora** van de Vlaamse nieuwssites valt maar weinig echte dialoog te ontwaren, veeleer een opeenvolging van monologen. Anderzijds houden we het op die fora vrij beschaafd; van scheldpartijen is nauwelijks sprake.

Dat blijkt uit onderzoek van het universitaire **Steunpunt Media**, verricht door Ike Picone en Daniëlle Raeijmaekers. Zij analyseerden drieduizend lezersreacties op drie nieuwsfeiten die werden gebracht op vier nieuwssites.

Vooraf op *HLN.be* blijken lezers sterk naast elkaar heen te praten: het gehalte aan monologen bedraagt er liefst 98%. Dat is merkbaar meer dan bij *Knack.be* (45% mo-

nologen), *De Wereld Morgen* (27%) en *De Standaard Online* (18% monologen). "Hoe dan ook is het ideaal van een onderbouwd, beargumenteerd debat op nieuwssites ver weg", besluiten de onderzoekers.

Strekt het recht op openbaarheid van bestuur zich uit tot de salarissen van de topmanagers van de **VRT**? Of nog: kan een burger van de VRT vernemen hoeveel iedereen daar verdient die voorkomt in het officieel gepubliceerde organogram van de openbare omroep?

Een man uit Antwerpen vond van wel, maar zijn vraag is nu, na door de VRT zelf, ook door de **Beroepsinstantie inzake Openbaarheid van Bestuur** afgewezen. De Beroepsinstantie voert daarvoor twee redenen aan: de privacy van de betrokken managers en het concurrentienadeel dat de VRT door een bekendmaking zou lijden.

De Antwerpenaar overweegt nu nog hoger beroep bij de Raad van State. Vier jaar geleden antwoordde de **BBC** positief op een gelijksoortige vraag.

Naar tweejaarlijkse traditie zijn twee leden van de vierkoppige anonieme jury van het Fonds Pascal Decroos uit de schaduw getreden. Dit keer blijken **Liesbet Walckiers**, voormalig VRT-journaliste, en **Dorian van der Brempt**, directeur van het Vlaams-Nederlandse cultuurhuis deBuren, mee over projectaanvragen te hebben geoordeeld. Het FPD houdt de namen van operationele juryleden geheim om ongepaste beïnvloeding te vermijden.

Het voorbije jaar kreeg het Fonds 99 aanvragen voor een werkbeurs, waarvan er 52 werden ingewilligd. De gemiddelde beurs bedroeg 4029 euro. Volgens FPD-directeur **Ides Debruyne** hebben nooit eerder zoveel freelancers een beurs aangevraagd.

In Brussel vinden dagelijks gemiddeld twee **betogingen** plaats. Maar nauwelijks 10 procent daarvan haalt het televisienieuws. Dat blijkt uit een doctoraalstudie van Ruud Wouters (Universiteit Antwerpen).

De studie leest ook als een handige lijst van tips voor wie **media-aandacht** wil krijgen met een betoging. Zo speelt het aantal deelnemers wel degelijk een rol, en kan ook wat kleurrijke aankleding of – waarom niet – een beetje heisa journalisten over de streep trekken.

Overigens besteedt de **VRT** zowat een derde meer aandacht aan betogingen dan vtm, aldus nog vorseer Ruud Wouters. Op de openbare omroep behoren acties ook vaker tot de hoofdpunten.

Sanoma heeft zakenbank **ING** ingeschakeld om het verkoopdossier voor zijn Belgische media op te maken. Eens dat rond is,

kunnen bedrijven hun interesse voor een of meer van de titels kenbaar maken.

Een complicatie is hoe dan ook dat behalve de tijdschriften, ook het aandeel van Sanoma in De Vijver Media (holding van Vier, Vijf, Woestijnis en *Humo*) te koop staat. Dat belang bedraagt 33 procent, en het is maar de vraag of de andere aandeelhouders – Corelio en Wouter Vandenhoute/Erik Watté – dat kunnen en willen opbrengen.

Aimé Van Hecke wordt in elk geval niet meeverkocht. Hij nam medio december ontslag als ceo van Sanoma Belgium. Leuk zijn altijd de epitheta die krantentitelgevijs voor Van Hecke worden bedacht: 'de dromer' in *De Standaard*, 'de macho-manager' in *Het Laatste Nieuws*, terwijl *De Morgen* het hield op 'niet langer de juiste man'.

O ja, operationeel directeur **Hans Cools** neemt het van Van Hecke over. Hem komt het nu toe om samen met ING Sanoma Belgium te ontmantelen.

Hopelijk rekent ING voor de verkoop van Sanoma minder zwaar door dan consultancybureau **KPMG** dat deed voor zijn studie over het Vlaamse radiolandschap. Die moest de weg effenen voor een nieuw frequentieplan tegen 2016, en de Vlaamse overheid betaalde er 150.000 euro voor. Maar nogal wat Vlaamse parlementsleden menen dat het dure onderzoek al te weinig antwoorden biedt op de gestelde vragen.

Via de website *www.anderslezen.be* kunnen slechtziende Vlamingen van meet af aan alle Vlaamse **kranten beluisteren**. Het gaat om een gezamenlijk project van de vzw Kamelego, opvolger van de Braillekrant, en de Vlaamse uitgeverij en overheid. Ruim honderdduizend mensen met een leesbeperking komen in aanmerking. Ook een manier om iets aan onze dalende oplagen te doen natuurlijk...

Is dit de toekomst van de journalistiek? *Villamedia*, het Nederlandse nieuwsplatform over journalistiek, publiceerde zopas een vacature voor een **Webredacteur/Chauffeur**. Voor de geïnteresseerden: het gaat om een "combinatie van beide banen: je bent verantwoordelijk voor het op locatie interviewen van leden die producten kopen en het schrijven van testimonials".

Marie-Claire Bourdoux is overleden. Deze gepensioneerde *grande dame* van de Franstalige journalistiek was nog vice-voorzitter van de AJP. Tot voor kort kwam Marie-Claire op het AJP/AVBB-secretariaat nog mee allerlei klussen opknappen – waarvoor we haar eeuwig dankbaar blijven.

A man in a dark grey suit, light blue shirt, and striped tie stands in a library, holding an open book. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is filled with bookshelves containing various books.

Het moet
niet altijd
Rik Torfs
zijn ...

Zoek eens op

www.expertendatabank.be